

**VALTION OMISTAJAPOLITIIKKAA KOSKEVA
VALTIONEUVOSTON PERIAATEPÄÄTÖS
13.5.2016**

Tase töihin – Kasvua luovaa omistajapolitiikkaa

1. Valtio-omistajan rooli kansantaloudessa

Valtion omistamien yhtiöiden arvo on Suomessa poikkeuksellisen suuri. OECD:n mukaan eurooppalaisessa vertailussa Suomi on kärjessä. Yhtiöiden kirjo on laaja ja polut valtion omistamiksi yhtiöiksi ovat moninaiset. Useat juontuvat pitkältä historiasta eivätkä omistuksen perustelut enää vastaa kaikilta osin nykypäivän tilannetta. Valtion yhtiöomistukselle ei ole ollut omistajan määrittämää kehityspolkua tai visiota yhtiöiden kehittämiseksi. Valtion omistuksen laajentaminen on käytännössä tapahtunut pakon sanelemana. Aktiivista, omista lähtökohdista lähtevää omistuksen kehitystyötä ei ole riittävästi tehty.

Valtion omistusta tulee arvioida kansantalouden kokonaisedun, omistettujen yhtiöiden toiminnan ja arvon kehittämisen ja resurssien tehokkaan allokaation näkökulmasta. Tässä arvioinnissa on syytä paitsi kriittisesti tarkastella nykytilannetta, huomioida aivan erityisesti koko maailmaa ja sen myötä myös Suomea ravistelevat muutostrendit ja niiden myötä syntyvät uudenlaiset toimintamekanismit niin yhteiskunnan, kansalaisten kuin erilaisten yritysten ja organisaatioiden näkökulmasta.

Voimakkaiden murrosten myllertäessä tarvitaan merkittäviä panostuksia uusiutumisen mahdollistamiseen. Valtionomistus on eräs väline, jolla voidaan sekä lisätä investointeja että pitää huolta siitä, että esimerkiksi alustatalous kehittyy nopeammin ja mahdollistaa uuden yritystoiminnan kehittymisen nykyistä nopeammin.

Valtion omistajuudesta voi olla erityistä hyötyä markkinoiden synnyn varhaisessa vaiheessa tai alan murroksessa, jossa tarvitaan uusien toimintatapojen kokeilua markki-

noilla. Omistajana valtio voi olla myös vaikuttamassa sellaisten yhtiörakenteiden syntyyn, joilla on edellytykset menestyä ja kehittyä murrosten seurauksena syntyvässä uudenaikaisessa toimintaympäristössä, jota leimaa vahva verkottuneisuus ja globaali kilpailu.

Valtion omistamisen perusta voi olla:

Luonnollinen monopoli tai erityistehtävä

Luonnollisen monopolin tilanteessa kansantalouden kannalta tehokkain ratkaisu saavutetaan yhdellä toimijalla. Sääntelyyn liittyvien ongelmien vuoksi paras monopoliratkaisu on usein julkinen monopoli. Erityistehtävää toteuttavissa yrityksissä valtiolla on yhteiskunnallisia tavoitteita, jotka liittyvät johonkin yhteiskunnan toimivuuden kannalta keskeiseen tehtävään, joka on kuitenkin tehokkainta organisoida yhtiömuodossa.

Finanssi-intressi

Valtion omaisuutta on hoidettava vastuullisesti. Finanssi-intressi ei ole pysyvä omistuksen peruste, vaan pelkän finanssi-intressin yhtiöiden pääomat tulisi parhaana mahdollisena ajankohtana allokoida vauhdittamaan tehokkaammin kansantalouden kasvua. Finanssi-intressiyhtiöissä ei ole eduskunnan asettamaa omistusrajaa ja yhtiöiden omistusrakenteesta voidaan päättää valtioneuvoston päätöksellä.

Strateginen intressi

Valtion omistus on perusteltua myös tilanteissa, jossa valtiolla on yhtiön toimintaan liittyvä strateginen intressi. Strateginen intressi voi liittyä esimerkiksi maanpuolustukseen, huoltovarmuuteen, infrastruktuurin ylläpitämiseen tai peruspalveluvelvoitteesta huolehtimiseen. Strategisen intressin määrittelevät sääntelystä vastaavat ministeriöt.

Uuden luominen

Valtion aktiivisella omistajapolitiikalla voidaan tukea kasvua ja työllisyyttä sekä edistää yhteiskunnan kokonaisuutta. Aktiivisella omistuksella tuetaan hallittua elinkeinorakenteen uudistumista sekä yhteiskunnan toimintojen ja palvelujen kehitystä esimerkiksi alustataloudessa.

Suomalaisen omistamisen puolustaminen

Hallitus pyrkii omilla toimillaan vahvistamaan suomalaista omistajuutta. Valtion omistajuus on yksi väline suomalaisen omistajuuden turvaamiseksi. Omistamisella tähdätään yritysten pitkäjänteiseen arvon kasvattamiseen erona sijoitustoiminnalle, jolle on leimallista tuottojen vuosittainen optimointi.

2. Valtion tavoitteet omistajana

Hallitusohjelman visiossa vuodelle 2025 todetaan muun muassa näin:

Suomi on avoin ja kansainvälinen, kieliltään ja kulttuuriltaan rikas maa. Suomen kilpailukyky rakentuu korkealle osaamiselle, kestäväälle kehitykselle sekä ennakkoluulottomalle uudistamiselle kokeiluja ja digitalisaatiota hyödyntäen. Suomessa kannustetaan uusiutumiseen, luovuuteen ja uteliaisuuteen. Epäonnistuaakin saa, virheistä opitaan.

Julkinen valta tekee yhdessä suomalaisten kanssa vaikeitakin ratkaisuja hyvinvoinnin turvaamiseksi. Avoin ja positiivinen asenne toisiimme sekä ympäröivään maailmaan tekee Suomesta ainutlaatuisen, hyvän maan.”

Hallitusohjelman vision saavuttaminen velvoittaa meitä tekemään:

valtion omistamisesta yhteiskunnan
aktiivisen uudistamisen välineen.

Vision toteuttaminen edellyttää, että me tehostamme valtion omistajaohjauksen keinoin pääomien käyttämistä paitsi nykyisen omistuksen aktivoimiseen, myös uuden taloudellisen aktiviteetin synnyttämiseen Suomeen. Tällaisia mahdollisuuksia valtio-omistajalla on erityisesti alustatalouden kehittämisessä. Alustatalouteen panostaminen luo uusia edellytyksiä yksityisen yritystoiminnan syntymiselle ja johtajuuden ottamiselle uusilla alueilla. Tämä taas palvelee työllisyystavoitteen saavuttamista pitkällä aikavälillä.

Valtio tavoittelee yhtiöomaisuutensa hoidossa mahdollisimman hyvää taloudellista ja yhteiskunnallista kokonaistulosta. Taloudellinen tulos muodostuu yhtiöiden arvon pitkäjänteisestä kehityksestä sekä voitonjaosta ja erityistehtävien mahdollisimman tehokkaasta tuottamisesta. Yhteiskunnallinen tulos muodostuu yhteiskunnallisten tekijöiden asianmukaisesta huomioon ottamisesta omistajapolitiikassa ja -ohjauksessa.

3. Valtion omistajastrategiassa tarvittavat muutokset

Visio ei toteudu itsestään. Tarvitaan muutosta nykyiseen toimintaan. Strategian muuttamisen keskiössä on tarve saada eurooppalaisessa vertailussa merkittävä yritysomaisuus tehokkaampaan käyttöön eli tase töihin. Tämä vaatii toimintatapaan ja rakenteisiin muutoksia. Keskeisimmät muutokset omistajaohjauksen strategiassa ovat:

Pääomia irrotetaan uuden synnyttämiseksi

Perustetaan kehitysyhtiö uudistamisen työkaluksi

Omistajaohjauksen tueksi parlamentaarisesti valittu neuvottelukunta

Strategisen intressin turvaamiseen uusi omistusraja

Yhtiökohtaisiin omistusrajoin ehdotetaan muutoksia

Yhteiskuntavastuu valtionyhtiöiden perusarvoksi

Pörssiyritysten johtoa ja henkilöstöä kannustetaan omistamiseen

Yhtiöiden johdon irtisanomiskorvauksia pienennetään

Pääomia irrotetaan uuden synnyttämiseksi

Valtio-omistajan pitää tarjota omistamilleen yhtiöille luonnollisia kehityspolkuja kasvun aikaansaamiseksi. Usein tarvitaan myös omistarakenteen muutoksia. Silloin, kun kokonaistaloudellisesti ei enää ole tarpeellista valtion omistaa yhtiötä nykyisessä laajuudessaan, pääomia voidaan myös irrottaa uuden synnyttämiseksi. Uusiutuminen vaatii rohkeutta ja aina myös jostain luopumista.

Yhtiöomaisuustase on niin merkittävä, että sillä pitää saada nykyistä enemmän kasvua ja työllisyyttä aikaiseksi. Lähtökohtana uuden synnyttämiseksi on valtion mahdollistajan rooli. Päätös uuteen lähtemisestä vaatii aina huolellisen harkinnan, ja sen tulee olla riittävän päätöksentekokynnyksen takana.

Valtion omistuksen käyttäminen uuden luomiseen on toimiva ratkaisu vain tietyissä tilanteissa. Joissakin tapauksissa valtio voi julkisen omistuksen avulla tai uutta yritystoimintaa perustamalla tervehdyttää markkinoiden toimintaa, korjata markkinapuutteita tai luoda kasvualustaa yksityiselle yritystoiminnalle.

Pääomien irrottamisen lähtökohtana ei ole budjettitalouden tasapainottaminen pääomia vähentämällä, vaan pääomien kierrättäminen tehokkaammin nopeamman kasvun aikaansaamiseksi.

Perustetaan kehitysyhtiö uudistamisen työkaluksi

Kehitysyhtiön tehtävänä on tarjota valtion omistamille yhtiöille luonnollinen kehityspolku yhtiöiden uusiutumiseksi ja omistusrakenteen kehittämiseksi. Kehitysyhtiö on budjettitalouden ulkopuolella oleva toimija, kuten Solidium Oy. Tämä mahdollistaa

irrotettujen pääomien käyttämisen uuden yritystoiminnan synnyttämisen, kehitysyhtiön salkussa olevien yhtiöiden pääomarakenteen vahvistamisen ja yritysjärjestelyiden tehokkaan toteuttamisen. Kehitysyhtiön toiminta ei ole päällekkäistä esimerkiksi Suomen Teollisuussijoitus Oy:n ja Tekes Pääomasijoitus Oy:n kanssa. Niiden tehtävät elinkeinopolitiikan toimijoina säilyvät ennallaan.

Ensimmäisessä vaiheessa kehitysyhtiöön siirtyy seuraavien yhtiöiden osakkeita:

Neste Oyj (33,4 prosentin ylittävä osuus osakkeista)

Posti Group Oyj (50,1 prosentin ylittävältä osuudelta)

Vapo Oyj (33,4 prosentin ylittävä osuus osakkeista)

Altia Oyj

Ekokem Oy

Nordic Morning Oyj

Raskone Oy

Arctia Oy (50,1 prosentin ylittävältä osuudelta)

Kemijoki Oy

Yhtiöomaisuus siirretään kehitysyhtiöön apporttina.

Hallinnollisesti tämä toiminta pidetään lähempänä poliittista päätöksentekoa kuin Solidium Oy. Kehitysyhtiön hallinnointimalli ja päätöksentekomekanismi on kuvattu luvuissa 5 ja 6.

Omistajaohjauksen tueksi parlamentaarinen neuvottelukunta

Valtion omistajapolitiikka on pitkäjänteistä toimintaa ja vaatii yli vaalikausien ulottuvaa parlamentaarista sitoutumista. Nyt esitettävä muutos valtion omistamiseen on suuri. Muutoksen hallitun läpiviemisen varmistamiseksi ja eduskunnan roolin vahvistamiseksi, esitetään valtioneuvoston kanslian yhteyteen perustettavaksi parlamentaarinen neuvottelukunta. Sen tehtävänä on käsitellä neuvoa-antavasti valtion yhtiöomistuksen toimintapolitiikkaa, omistajaohjauksen toimintaperiaatteita ja eduskuntavaltuuksien rajoja yleisellä tasolla koskevia kysymyksiä. Yhtiökohtaiset asiat eivät kuulu neuvottelukunnan vastuulle.

Strategisen intressin turvaamiseen uusi omistusraja

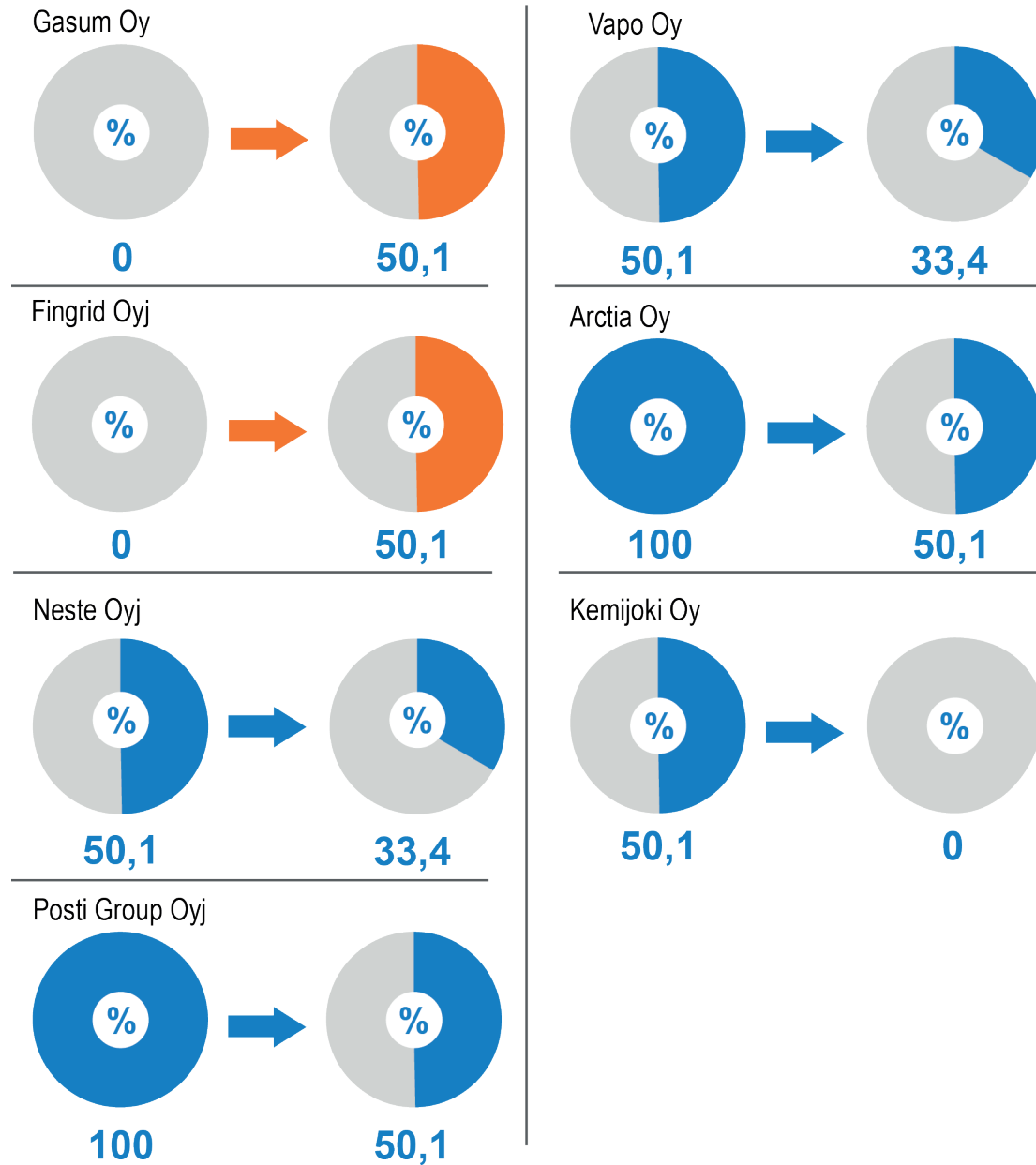
Valtiolla on merkittävä yhtiöomaisuus yhtiöissä, joille on määritelty strateginen intressi. Strategista intressiä on toteutettu joko täydellä omistuksella (100 %) tai enemmistöomistuksella (50,1 %). Omistusrajoista ja niiden muutoksista päättää eduskunta.

Nyt esitetään strategisen intressin toteuttamisen alarajaksi 33,4 %:iin nykyisten täyden omistuksen ja enemmistöomistuksen lisäksi. Osakkeenomistajalla, jonka kokouksessa annetut äänet tai edustetut osakkeet ylittävät 1/3:n, on käytännössä veto-oikeus yhtiöjärjestyksen muuttamisen, omistusosuuksien muutoksiin suunnatun osakeannin tai muun vastaavan menettelyn osalta ja yhtiön sulautumisen, jakautumisen sekä yhtiön selvitystilaan asettamisen suhteen.

Yhtiökohtaisiin rajoihin muutoksia

Yhtiökohtaiset omistusrajat perustuvat yhtiöiden strategisen aseman tarkasteluun. Liitteessä 1 on kuvattu kunkin yhtiön valtion omistusosuus, toimiala, eduskunnan päättämä omistusraja sekä strategisen intressin määrittely.

Hallitus tulee esittämään eduskunnalle vuoden 2016 toisen lisätalousarvion käsittelyn yhteydessä seuraavien yhtiöiden omistusrajojen muuttamista:

Eduskunnan hyväksymä omistusrajan muutos ei ole myyntipäätös, vaan valtioneuvosto päättää erikseen kunkin yhtiön osalta omistuksen mahdollisesta myynnistä eduskunnan hyväksymissä rajoissa. Kemijoki Oy:n osalta mahdollinen myyntipäätös edellyttää osakassopimusta.

Tässä yhteydessä on tarkasteltu myös kunkin yhtiön omistajaohjauksesta vastaavaa ministeriötä. Tavoitteena on tehostaa omistajaohjausta ja erottaa mahdollisimman pitkälle regulaatio ja omistajaohjaus.

Ohjausvastuu siirretään valtioneuvoston kansliaan jo aiemmin päätetyn peliyhtiön lisäksi seuraavissa yhtiöissä:

Finavia Oyj (LVM:stä)

Finnpilot Pilotage Oy (LVM:stä)

Suomen Ilmailuopisto Oy (OKM:stä)

Finrail Oy:n omistajaohjaus siirretään valtioneuvoston kansliasta LVM:ään

Yhteiskuntavastuu valtionyhtiöiden perusarvoksi

Arvot muodostavat maaperän, mihin kaikki päätöksenteko perustuu. Valtionyhtiöiden on näytettävä esimerkkiä arvojohtamisesta ja yhteiskuntavastuusta osana yritykselle määritettyjä arvoja. Yhteiskuntavastuun kantaminen lähtee periaatteesta, että yritys osana yhteiskuntaa pärjää sitä paremmin, mitä paremmin ympäröivä yhteiskunta voi.

Gloaalissa taloudessa on tärkeää, että valtion omistamat yhtiöt rakentavat kilpailukykyään pitkäjänteisesti. Yhtenä osana pitkäjänteisen kilpailukykyyn kasvattamista on myös yhteiskuntavastuun kantaminen. Hyvänä yrityskansalaisena yritys osaltaan edesauttaa yhteiskunnan pitkäjänteistä kehittymistä ja uudistumista.

Yhteiskuntavastuun kantamisen tulee näkyä esimerkiksi periaatteena, että verot maksetaan siihen maahan, missä tulos syntyy. Verotuksen minimointi esimerkiksi veroparatiiseja käyttäen ei ole hyväksyttävää.

Pörssiyhtiöiden johtoa ja henkilöstöä kannustetaan omistamiseen

Valtio pörssiyhtiöiden omistajana haluaa vahvistaa kansankapitalismia kannustamalla henkilöstöä omistamaan työnantajayhtiön osakkeita. Valtio omistajana kannustaa pörssinoteerattujen yhtiöiden johtoa sekä rekrytointitilanteissa että muutoin sijoittamaan omaa varallisuuttaan johtamansa yhtiön osakkeisiin. Näin johto osoittaa sitoutumista, yrittäjyyttä sekä uskoa johtamansa yhtiön kasvuun ja kehitykseen.

Yhtiöiden johdon irtisanomiskorvauksia pienennetään

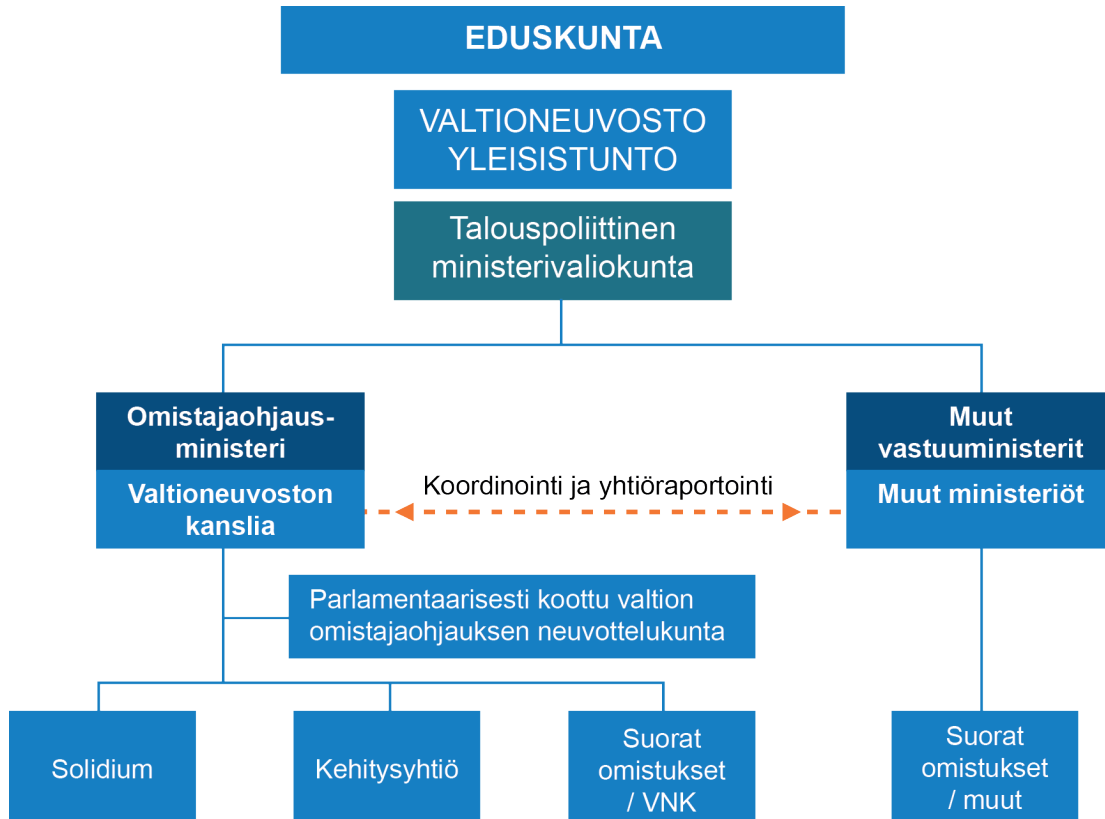
Valtion näkemyksen mukaan uusissa sopimuksissa pörssiyhtiöissä ja pörssiyhtiöihin rinnastettavissa listaamattomissa yhtiöissä irtisanomisajan palkan ja erokorvauksen yhteenlaskettu suuruus ei saisi ylittää 12 kuukauden kiinteää palkkaa. Muissa kuin pörssiyhtiöissä korvaus ei saisi ylittää 6 kuukauden kiinteää palkkaa.

4. Omistajaohjauksen lähtökohdat

Valtion toiminta omistajana perustuu lakiin valtion yhtiöomistuksesta ja omistajaohjauksesta (L 1368/2007, ”omistajaohjauslaki”). Laki koskee valtion toimintaa omistajana kaikissa yhtiöissä eikä sisällä poikkeuksia osakeyhtiölaista tai muusta yhtiölainsäädännöstä. Erot omistajaohjauksessa listattujen ja listaamattomien yhtiöiden välillä johtuvat arvopaperimarkkinalainsäädännöstä.

Valtio noudattaa omistajaohjauksessaan osakeyhtiölain mukaista tehtävien ja vastuiden jakoa yhtiön toimielinten ja omistajan välillä. Osakkeenomistajalla, yhtiön hallituksella ja toimivalla johdolla on kullakin omat osakeyhtiölakiin perustuvat tehtävänsä, vastuunsa ja oikeutensa. Lisäksi niiden toimintaan sovelletaan hyvää hallintotapaa ja kulloinkin voimassa olevia corporate governance -suosituksia.

5. Omistajaohjauksen päätöksenteko ja organisointi

Ylintä omistajapoliittista päätösvaltaa käyttää eduskunta. Maan hallitus linjaa omistajaohjauksen ja -politiikan keskeiset periaatteet hallitusohjelmassa. Valtion omistajapolitiikkaa koskeva valtioneuvoston periaatepäätös puolestaan ohjeistaa päivittäisen omistajaohjauksen toimintatavat. Eduskunta ja valtioneuvosto toimivat omistajaohjauslain myöntämän toimivallan rajoissa.

Eduskunnan ja valtioneuvoston toimivallan piiriin kuuluvat asiat sekä muut merkittävät ratkaisut edellyttävät talouspoliittisen ministerivaliokunnan puolta. Lisäksi talouspoliittinen ministerivaliokunta antaa tarvittaessa periaatepäätöstä täydentäviä linjauksia ja kannanottoja. Valtio edellyttää, että kannanottoja noudatetaan määräysvaltayhtiöissä ja toivoo, että niitä sovelletaan myös osakkuusyhtiöissä. Yhtiön hallitus vastaa ohjeen soveltamisesta ja valtio-omistajaan päin myös sen noudattamisesta.

Valtioneuvoston kanslian omistajaohjausosasto vastaa omistajaohjauksen linjausten valmistelusta, käytäntöjen johdonmukaisuudesta ja koordinoi ministeriöiden välistä yhteistyötä. Kaikissa tilanteissa omistajapoliittinen päätöksenteko kuuluu omistajaohjausministerille ja valtioneuvostolle ja liiketoiminnallinen päätöksenteko yhtiöiden omille toimielimille.

Omistajaohjaus ja sääntely pidetään erillään toisistaan kaupallisesti toimivien strategisen intressin ja finanssi-intressin yhtiöiden omistajaohjauksessa. Valtion yhtiöomistusten omistajavaltaa käytetään valtioneuvoston alaisena jatkossa neljällä tavalla:

1 Pörssiyhtiöiden vähemmistöomistuksien ohjauksesta vastaa Solidium Oy.

2 Sellaisia valtion omistamien finanssi-intressin tai strategisen intressin yhtiöiden osakkeita, joista luopumiseen eduskunta on antanut valtuutuksen, tullaan ohjaamaan perustettavan kehitysyhtiön kautta.

3 Valtion kaupallisesti toimivien strategisen intressin yhtiöiden ja niiden erityistehtävayhtiöiden, joilla on myös liiketaloudellisia tavoitteita, omistajaohjauksesta vastaa valtioneuvoston kanslia, ellei toisin määritellä.

4 Valtion erityistehtävayhtiöitä, joiden tehtävä on hoitaa jotakin yhteiskunnan kannalta keskeistä tehtävää ilman liiketaloudellisia tavoitteita, ohjataan suoraan asianomaisesta ministeriöstä.

Solidium säilyttää nykyisiä osakeomistuksia, vähentää tai lisää niitä sekä hankkii yhteiskunnan kannalta tärkeiksi arvioitavia uusia pörssiomistuskohhteita. Sen omistamisessa yhtiöissä valtiolla on finanssi-intressin lisäksi suomalaisen omistajuuden puolustamisen intressi. Solidium Oy:tä koskevaa hallinnointimallia ei muuteta.

Valtioneuvoston kanslian yhteyteen asetetaan parlamentaarisesti koottava neuvottelukunta. Neuvottelukunnan tehtävänä on käsitellä neuvoa-antavasti muun muassa valtion yhtiöomistuksen toimintapolitiikkaa, omistajaohjauksen toimintaperiaatteita ja eduskuntavaltuuksien rajoja yleisellä tasolla koskevia kysymyksiä. Neuvottelukunnan tehtävät täsmennetään erikseen, mutta kuitenkin niin, että neuvottelukunnan vastuulle eivät kuulu yhtiökohtaiset asiat.

Valtion täysin omistamissa yhtiöissä voi olla hallintoneuvosto ja enemmistöomisteisissa yhtiöissä neuvottelukunta. Valtion vähemmistöomisteisissa yhtiöissä ei ole lähtökohtaisesti kumpaakaan toimielintä. Tästä periaatteesta voidaan poiketa vain jos yhtiön etu sitä edellyttää. Hallintoneuvostojen ja neuvottelukuntien palkkiot ovat kokouspalkkioperusteisia.

Solidium	Kehitysyhtiö	Valtioneuvoston kanslia
Elisa Oyj	Altia Oyj	Arctia Oy (50,1%)
Kemira Oyj	Arctia Oy (49,9 %)	Boreal Kasvinjalostus Oy
Metso Oyj	Ekokem Oyj	Finavia Oyj*
Outokumpu Oyj	Kemijoki Oy	Finnair Oyj
Outotec Oyj	Neste Oyj (16,7 %)	Finnpilot Pilotage Oy*
Sampo Oyj	Nordic Morning Oyj	Fortum Oyj
SSAB	Posti Group Oyj (49,9 %)	Gasum Oy
Stora Enso Oyj	Raskone Oy	Leijona Catering Oy
Talvivaaran Kaivos- osakeyhtiö Oyj	Vapo Oy	Meritaito Oy
Telia Company Ab		Motiva Oy
Tieto Oyj		Neste (33,4%) Oyj
Valmet Oyj		Patria Oyj
		Posti Group Oyj (50,1%)
		Suomen ilmailuopisto Oy*
		Suomen lauttaliikenne Oy
		Suomen
		Siemenperunakeskus Oy
		Suomen Viljava Oy
		Tapio Oy
		Uusi rahapeliyhtiö*
		VR

*Ministeriöistä siirrettävät

6. Kehitysyhtiön hallinnointimalli

Strateginen päätöksenteko kehitysyhtiön yhtiövarallisuuden omistamisesta ja kehittämisestä on valtioneuvostolla. Omistajan ja kehitysyhtiön hallituksen välisestä työnjaosta määrätään kehitysyhtiön yhtiöjärjestyksessä ja yhtiölle annettavissa toimiohjeissa. Valtion omistajaohjauksesta vastaava ministeri ja valtioneuvoston yleisistunto määräävät kehitysyhtiön päätöksiä koskevat periaatteet ja toimivaltuudet kehitysyhtiön hallitukselle omistusten lisäämiseen, vähentämiseen, äänivaltaosuuksien muutokseen tai uuteen yritystoimintaan.

Kehitysyhtiön tehtävänä on saada valtion yhtiöihin sijoittama pääoma kiertämään nykyistä aktiivisemmin. Kehitysyhtiö voi tehdä sijoituksia sellaiseen yritystoimintaan, joka katsotaan elinkeinorakenteen uudistamisen ja muun yhteiskunnan kokonaiskehityksen kannalta tärkeäksi. Yhtiöiden määrältään tai merkitykseltään huomattavat ostot ja myynnit käsitellään talouspoliittisessa ministerivaliokunnassa. Kehitysyhtiön yhtiöomistuksia koskevat päätökset tekee omistajaohjausministeri ja valtioneuvoston yleisistunto.

Kehitysyhtiön ostojen ja myyntien kassavirrat ovat budjettitalouden ulkopuolella. Valtion talousarviossa päätetään myyntitulojen tarvittavasta palautuksesta valtiolle pääomanpalautuksina, osinkoina tai muussa soveltuvassa muodossa ja kehitysyhtiölle uuteen sijoitustoimintaan jäävästä osuudesta. Kehitysyhtiön perustama uusi yhtiö tai yhtiöön tehtävä sijoitus voi jäädä kehitysyhtiön omistukseen, jos tarkoituksena on kehitysvaiheen jälkeen luopua tai vähentää valtion omistusta. Jos kehitysyhtiö perustaa uuden tai sijoittaa uuteen luonteeltaan erityistehtävayhtiöön, tämä voidaan siirtää osinkona tai pääoman palautuksena suoraan valtion omistajaohjaukseen.

Kehitysyhtiön hallituksen jäseniksi valitaan henkilöitä asiantuntemuksen perusteella valtioneuvoston asettamien tasa-arvotavoitteiden mukaisesti. Kehitysyhtiön hallituksen nimittämisen linjaa omistajaohjausministeri.

Kehitysyhtiön yhtiöomistuksia koskevat päätökset ja valtuutukset valmistellaan sekä esitellään omistajaohjausministerin ja valtioneuvoston yleisistunnon ratkaistavaksi valtioneuvoston kansliasta. Vastaavasti kehitysyhtiön ja sen omistamien yhtiöiden omistajaohjausta koskevat asiat, jolla valtio osakkeenomistajana myötävaikuttaa yhtiöiden hallintoon ja toimintaperiaatteisiin (mukaan lukien hallitusnimitykset) valmistellaan ja esitellään ratkaistavaksi valtioneuvoston kansliasta.

Kehitysyhtiön hallintomalli

Eduskunta	<ul style="list-style-type: none">• Laki valtion yhtiöomistuksesta ja omistajaohjauksesta• Yhtiöomistuksen eduskuntakuntavaltuudet• Talousarviopäätökset
Valtioneuvoston yleisistunto Laajakantoiset ja periaatteellisesti tärkeät asiat	<ul style="list-style-type: none">• Valtioneuvoston periaatepäätös valtion omistajapolitiikasta• Valtion omistajapolitiikkaa ja omistajaohjausta koskevat yleiset periaatteet ja toimiohjeet• Valtion omistajaohjauksen neuvottelukunnan asettaminen• Valtuudet kehitysyhtiölle osakkeiden osto- ja myyntipäätöksiin ja äänivaltaosuuden muutoksiin (ml. osakeannit ja muu pääomittaminen) sekä uuden yritystoiminnan perustamiseen
Talouspoliittinen ministerivaliokunta	<ul style="list-style-type: none">• Käsittelee valmistavasti valtioneuvoston yleisistunnolle ratkaistavaksi kuuluvat tärkeät asiat• Käsittelee valmistavasti vastuuministerin ratkaistavaksi kuuluvat asiat kuten:<ul style="list-style-type: none">• kehitysyhtiölle annettava yhtiökohtainen toimiohje• kehitysyhtiön hallituksen jäsenten valitseminen
Vastuuministeri	<ul style="list-style-type: none">• Ratkaisut valtion yhtiöomistuksesta, ellei asia kuulu valtioneuvoston yleisistunnolle• Kehitysyhtiön omistajaohjaus, yhtiökokoukset ja niiden valmistelu• Kehitysyhtiön ja salkkuyhtiöiden hallitusnimitykset• Kehitysyhtiön hallituksen toimivaltaan kuuluvan asian päättämisen siirtäminen valtioneuvostossa tapahtuvaksi
Kehitysyhtiön hallitus	<ul style="list-style-type: none">• Esitykset valtioneuvostolle kehitysyhtiön omistuksen lisäämiseen, vähentämiseen, äänivaltaosuuksien vähentämiseen ja uuteen yritystoimintaan• Osinko ja pääomanpalautusesitykset ja velanottovaltuudet valtioneuvostolle• Edellä mainittuja asioita koskeva yhtiön päätöksenteko (toimeenpano)• Kehitysyhtiön organisaatiosta päättäminen yhdessä toimitusjohtajan kanssa

Parlamentaarinen valtion omistaja- ohjauksen neuvottelukunta

Neuvonanto
valtioneuvostolle

- Käsittelee neuvoa-antavasti:
 - valtion yhtiöomistuksen toimintapolitiikkaa
 - omistajaohjauksen toimintaperiaatteita
 - eduskuntavaltuuksien rajoja

Tarkoituksena on tehdä tarvittavat muutokset lakiin valtion yhtiöomistuksesta ja omistajaohjauksesta. Laissa säädettäisiin eduskunnan ja valtioneuvoston toimivalta hankittaessa ja luovutettaessa valtiolla olevaa määräysvaltaa sekä määritettäisiin toimivallan jaosta valtioneuvoston yleisistunnon ja omistajaohjauksesta vastaavan ministeriön välillä sekä omistuksenhallintayhtiöiden ohjauksesta.

7. Omistajaohjauksen keinot ja sisältö

Omistajaohjaus perustuu itsenäiseen omistajastrategiseen vaikuttamiseen ja taloudelliseen analyysiin sekä näihin perustuvaan valmisteluun. Näiden perusteella valtio ottaa tarvittaessa kantaa yrityksen strategiaan ja taloudellisiin kysymyksiin. Valtio on aktiivinen omistaja. Hallitusnimitysten kautta voi huolehtia siitä, että valtio-omistajan tavoitteet saavutetaan parhaalla mahdollisella tavalla. Nimitettäessä valtion omistajaohjauksesta vastuussa olevia virkamiehiä valtio-omisteisten yhtiöiden hallitusten jäseniksi, on varmistettava, että virkamiehet eivät tule esteelliseksi valmistellessaan valtion yhtiöomistusta koskevia päätöksiä tai muussa omistajavallan käytössä ja ohjauksessa.

Yhtiön hallitus ja toimiva johto ovat vastuussa siitä, että ne keskustelevat merkittävien omistajien kanssa omistaja-arvon kehittymiseen liittyvistä tai muutoin merkittävistä omistajia koskevista asioista. Valtio omistajana keskustelee yhtiöiden kanssa aktiivisesti lainsäädännön rajoissa muut omistajat huomioon ottaen.

Omistajaohjauksen kannalta keskeinen päätöksentekuelin on yhtiön hallitus. Hallitusjäsenyyksien keskeisiä perusteita ovat ehdokkaiden kokemus ja asiantuntemus, hallitusten yhteistyökyvyn ja monipuolisen osaamisen varmistaminen sekä valtioneuvoston asettamien tasa-arvotavoitteiden noudattaminen. Valtio varmistaa molempien sukupuolten riittävän edustuksen yhtiöiden hallituksissa. Valtion ehdotuksesta valittujen hallitusjäsenten osalta pyritään 5–7 vuoden toimikausiin.

Hallitusvalinnat perustuvat yhtiön tarpeeseen. Omistajaohjausosasto vastaa valtion nimeämien hallitusjäsenten erikseen määritellystä valintaprosessista, jossa voidaan tarvittaessa käyttää ulkopuolista asiantuntemusta. Lopullinen päätösvalta on aina vastuuministerillä.

Yhtiöiden hallinnon ja päätöksenteon järjestämisessä yleinen tavoite on hyvien hallintokäytäntöjen kehittäminen ja ylläpitäminen. Yhtiöiden odotetaan soveltuvin osin ottavan toiminnassaan huomioon Arvopaperimarkkinayhdistys ry:n laatiman listayhtiöiden hallinnointikoodin vaatimukset sekä OECD:n corporate governance -suositukset.

Valtio pitää tärkeänä, että henkilöstön edustus ja riittävät vaikutusmahdollisuudet yhtiön hallintoelimissä on turvattu tavalla, joka mahdollistaa paikallisen sopimisen. Edelleen pidetään tärkeänä, että valtion omistamat yhtiöt näyttävät esimerkkiä paikallisessa sopimisessa. Valtio edellyttää omistajana henkilöstön ja johdon avointa vuorovaikutusta, työmarkkinasopimusten noudattamista sekä jatkuvaa ja aloitteellista henkilöstöpolitiikan kehittämistä. Yhtiöiden tulee varmistaa, että molempien sukupuolien edustajilla on yhtäläiset mahdollisuudet urakehitykseen.

8. Yhtiöiden toiminnalle asetettavat taloudelliset tavoitteet

Kaupallisesti toimivien yhtiöiden tavoitteena tulee olla kannattavaan kasvuun perustuva toiminta, mikä kasvattaa omistaja-arvoa pitkäjänteisesti.

Valtion erityistehtäviä toteuttavissa yhtiöissä valtiolla on omistajana yhteiskunnallisia tavoitteita, mutta niidenkin taloudellista toimintaa voidaan ohjata liiketaloudellisin perustein. Erityistehtävayhtiöiden tavoitteita asetettaessa otetaan huomioon erityistehtävän luonne ja siitä aiheutuvat kustannukset. Eräistä yhtiöistä on säädetty erillislailla, mikä osaltaan normittaa myös valtion omistajapolitiikkaa ja omistajaohjauksen hoitamista.

Sekä kaupallisissa että erityistehtävayhtiöissä yhtiön tuloksesta vastaavat sen toimiva johto ja hallitus, jotka tekevät toimintaa koskevat päätökset osakeyhtiölain ja yhtiöjärjestyksen asettamissa puitteissa.

Yhtiöiden osingonmaksulla ja osinkopolitiikalla on valtiolle keskeinen merkitys. Valtio arvostaa ennakoivaa, sekä yrityksen rahoitustarpeet että omistajan intressit huomioivaa osinkopolitiikkaa. Sen lähtökohtana on toimialalla vertailukelpoinen taserakenne, mahdollisuuksien mukaan suhteellisen tasainen osinkovirta sekä vertailukelpoinen nettovelkaisuusaste.

Kaupallisesti ja kilpailullisessa toimintaympäristössä toimivien yhtiöiden on toimittava samoilla edellytyksillä kuin kilpailijansa, jotta niiden omistus ei aiheuta kilpailuvääristymiä. Tämän kilpailuneutraliteettitavoitteen mukaisesti valtion omistamien yhtiöiden ja samalla toimialalla toimivien muiden yhtiöiden toimintaperiaatteiden, rahoitusrakenne ja tuottotavoitteiden tulee olla vertailukelpoisia.

9. Palkitseminen

Johdon ja henkilöstön palkitseminen on yhtiön hallituksen työkalu, jolla tavoitellaan yhtiön tavoitteiden saavuttamista ja pitkäjänteistä arvonnousua. Talouspoliittinen ministerivaliokunta on linjannut valtio-omisteisten yhtiöiden johdon palkitsemista erillisellä kannanotolla. Uusi kannanotto sisältyy tähän omistajapoliittiseen periaatepäätökseen ja se esitetään liitteessä 2.

10. Yhteiskuntavastuu

Valtio-omistaja haluaa omistajan keinoin edistää vastuullista yritystoimintaa, koska se tukee yhtiöiden maineen rakentamista ja omistaja-arvon kasvua pitkällä aikavälillä. Kannanotto yhteiskuntavastuusta sisältyy tähän omistajapoliittiseen periaatepäätökseen ja se esitetään liitteessä 3.

Liitteet

Liite 1: Yhtiöiden luokittelu ja strategiset intressit

Liite 2: Palkitseminen

Liite 3: Yhteiskuntavastuu

Liite 1

Valtion omistusosuudet, eduskuntavaltuudet ja omistajaohjauksesta vastuullinen ministeriö

Solidium	Omistaja-ohjaus	Valtion nykyinen omistus	Omistuksen alaraja
Elisa Oyj	VNK/Solidium	10,0 %	0 %
Kemira Oyj	VNK/Solidium	16,7 %	0 %
Metso Oyj	VNK/Solidium	14,9 %	0 %
Outokumpu Oyj	VNK/Solidium	26,2%	0 %
Outotec Oyj	VNK/Solidium	14,9 %	0 %
Sampo Oyj	VNK/Solidium	11,9 %	0 %
SSAB	VNK/Solidium	17,1%	0 %
Stora Enso Oyj	VNK/Solidium	12,3 %	0 %
Talvivaaran Kaivos- osakeyhtiö Oyj	VNK/Solidium	15,1 %	0 %
Telia Company Ab	VNK/Solidium	3,2 %	0 %
Tieto Oyj	VNK/Solidium	10,0 %	0 %
Valmet Oyj	VNK/Solidium	11,1 %	0 %
Yhteensä (12)			

Kehitysyhtiö	Omistaja-ohjaus	Valtion nykyinen omistus	Omistuksen alaraja
Altia Oyj	VNK/Kehitysyhtiö	100 %	0 %
Arctia Oy (50,1 % suoraan VNK:ssa)	VNK/Kehitysyhtiö	49,9 %	0 %
Ekokem Oyj	VNK/Kehitysyhtiö	34,1 %	0 %
Kemijoki Oy	VNK/Kehitysyhtiö	50,1 %	0 %
Neste Oyj (33,4 % suoraan VNK:ssa)	VNK/Kehitysyhtiö	16,7 %	0 %
Nordic Morning Oyj	VNK/Kehitysyhtiö	100 %	0 %
Posti Group Oyj (50,1 % suoraan VNK:ssa)	VNK/Kehitysyhtiö	49,9 %	0 %
Raskone Oy	VNK/Kehitysyhtiö	100 %	0 %
Vapo Oy (33,4 % suoraan VNK:ssa)	VNK/Kehitysyhtiö	16,7 %	0 %
Yhteensä (9)			

Valtioneuvoston kanslia	Omistaja-ohjaus	Valtion nykyinen omistus	Omistuksen alaraja
Arctia Oy (49,9 % Kehitysyhtiössä)	VNK	50,1 %	50,1 %
Art and Design City Helsinki Oy Ab ¹⁾	VNK	35,2 %	0 %

Boreal Kasvinjalostus Oy	VNK	60,8 %	50,1 %
Finavia Oyj	VNK	100 %	100 %
Finnair Oyj	VNK	55,8 %	50,1 %
Fortum Oyj	VNK	50,8 %	50,1 %
Gasum Oy	VNK	100 %	50,1 %
Leijona Catering Oy	VNK	100 %	100 %
Meritaito Oy	VNK	100 %	100 %
Motiva Oy	VNK	100 %	100 %
Neste Oyj (16,7 % Kehitysyhtiössä)	VNK	33,4 %	33,4 %
Posti Group Oyj (49,9 % Kehitysyhtiössä)	VNK	50,1 %	50,1 %
Patria Oyj	VNK	100 %	50,1 %
Suomen Lauttaliikenne Oy	VNK	100 %	100 %
Suomen Rahapaja Oy	VNK	100 %	50,1 %
Suomen Siemenperuna- keskus Oy	VNK	22,0 %	0 %
Suomen Viljava Oy	VNK	100 %	100 %
Tapio Oy	VNK	100 %	100 %
Vapo (16,7 % kehitysyhtiössä)	VNK	33,4 %	33,4 %
VR-Yhtymä Oy	VNK	100 %	100 %
Yhteensä (20)			

Erityistehtäviä hoitavat yritykset	Omistaja- ohjaus	Valtion nykyinen omistus	Omistuksen alaraja
A-Kruunu Oy	YM	100 %	100 %
Alko Oy	STM	100 %	100 %
OHY Arsenal Oy ¹⁾	VM	100 %	0 %
CSC-Tieteen tietotekniikan keskus Oy	OKM	100 %	100 %
Fingrid Oyj	VM	53,1 % ²⁾	50,1 %
Finnpilot Pilotage Oy	VNK	100 %	100 %
Finnvera Oyj	TEM	100 %	100 %
Finpro Oy	TEM	100 %	100 %
Finrail Oy	LVM	100 %	100 %
Gasonia Oy	VNK	100 %	100 %
Governia Oy	VNK	100 %	100 %
Hansel Oy	VM	100 %	100 %
HAUS Kehittämiskeskus Oy	VM	100 %	100 %

Hevosopisto Oy	OKM	25,0 %	0 %
Kehitysyhtiö	VNK	100 %	100 %
Kuntarahoitus Oyj	YM	16,0 %	0 %
Rahapeliyhtiö (perustettava)	VNK	100 %	100 %
Solidium Oy	VNK	100 %	100 %
Suomen Erillisverkot Oy	VNK	100 %	100 %
Suomen Ilmailuopisto Oy	VNK	49,5 %	0 %
Suomen Teollisuussijoitus Oy	TEM	100 %	100 %
Suomen Yliopistokiinteistöt Oy	VM	33,3 %	0 %
Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy	TEM	100 %	100 %
Teollisen yhteistyön rahasto Oy (Finnfund)	UM	90,4 %	50,1 %
Terrafame Group Oy	TEM	100 %	0 %
Tietokarhu Oy	VM	20,0 % ³⁾	0 %
Veikkaus Oy	OKM	100 %	100 %
Yleisradio Oy	LVM	100 %	100 %

Yhteensä (28)

Kaikki yhteensä (65)

LVM	= liikenne- ja viestintäministeriö
OKM	= opetus- ja kulttuuriministeriö
STM	= sosiaali- ja terveysministeriö
TEM	= työ- ja elinkeinoministeriö
UM	= ulkoasiainministeriö
VM	= valtiovarainministeriö
VNK	= valtioneuvoston kanslian omistajaohjausosasto
YM	= ympäristöministeriö

¹⁾ Selvitystilassa

²⁾ Valtion osuus äänistä 70,9 %

³⁾ Valtion osuus äänistä 80 %

Strategisesta intressistä vastaava ministeriö

Liikenne- ja viestintäministeriö

ARCTIA OY

Valtion omistus: 100 %

Toimiala: jäänmurto-, offshore- ja öljyntorjuntapalveluiden tuottaminen

Strategisen intressin määrittely:

"Strateginen intressi on Suomen elinkeinoelämän kuljetustarpeita palvelevan talvimerenkulunvarmistaminen."

FINNAIR OYJ

Valtion omistus: 55,8 %

Toimiala: lentoyhtiö

"Suomen aseman edelleen kehittäminen kansainvälisen lentoliikenteen keskuksena."

MERITAITO OY

Valtion omistus: 100 %

Toimiala: vesiteiden ylläpito ja kehittäminen

Strategisen intressin määrittely (PLM):

"Strateginen intressi on tuottaa Merivoimien varautumiseen sekä valmiuteen liittyvät merenmittauspalvelut kaikissa oloissa."

POSTI GROUP OYJ

Valtion omistus: 100 %

Toimiala: viestinvälitys (ml. postipalvelut) ja logistiikka

"Postipalveluiden tuottaminen kaikkialla Suomessa"

SUOMEN LAUTTALIIKENNE OY

Valtion omistus: 100 %

Toimiala: lautta- ja vesiliikenteen palvelut

Strategisen intressin määrittely:

"Strategisena intressinä on lossi- ja lauttapalvelujen varmistaminen osana yleistä tieverkkoa."

VR-YHTYMÄ OY

Valtion omistus: 100 %

Toimiala: rautatieliikenne sekä ratojen rakentaminen ja kunnossapito

"Riittävän rautatieliikenteen jatkuvuuden varmistaminen"

Strategisesta intressistä vastaava ministeriö

Maa- ja metsätalousministeriö

BOREAL KASVINJALOSTUS OY

Valtion omistus: 60,8 %

Toimiala: kasvinjalostus

Strategisen intressin määrittely:

”Strateginen intressi on varmistaa markkinoiden toimivuuden edellyttämä pohjoisille ilmastoalueille soveltuvien kasvintuotantolajikkeiden jalostaminen, jalostusaineiston omistuksen säilyttäminen. Lajikkeiden saatavuus on tärkeää myös huoltovarmuuden kannalta.”

SUOMEN SIEMENPERUNAKESKUS OY

Valtion omistus: 22 %

Toimiala: perunalajikkeiden siemenaineiston puhdistus ja ylläpito, perus- ja sertifioidun siemenen tuotanto, pakkaus ja markkinointi, perunalajikkeiden edustus ja jalostus

Strategisen intressin määrittely:

”Strateginen intressi on kasvinterveyden edistäminen ja huoltovarmuuden ylläpito tuottamalla tervettä ja Suomen olosuhteisiin soveltuvaa siemenperuna-ainesta.”

SUOMEN VILJAVA OY

Valtion omistus: 100 %

Toimiala: viljan ja muiden tuotteiden varastointi- ja käsittelypalvelut

Strategisen intressin määrittely:

”Strateginen intressi on kilpailuneutraalilla tavalla varmistaa viljan varastointi- ja käsittelymarkkinoiden toimivuus sekä ruokaketjun huoltovarmuuteen ja EU:n interventiotointaan liittyvien tehtävien häiriöttömyys.”

TAPIO OY

Valtion omistus: 100 %

Toimiala: bio- ja metsätalousalan palveluiden tuottaminen; (metsä- ja biotalouden asiantuntijapalvelut, metsäalan kustannustoiminta ja metsäpuiden siementuotanto). Yhtiö on ns. in-house-toimija. Strateginen intressi liittyy metsäpuiden siementuotantoon, jota harjoittaa Tapio Oy:n kokonaan omistama tytäryhtiö Tapio Silva Oy.

Strategisen intressin määrittely:

”Strateginen intressi on varmistaa metsätalouden käyttöön suomalaisiin olosuhteisiin sopivaa ja hyvälaatuista metsäpuiden siemenainesta, niin että pitkän ajan huoltovarmuus huomioidaan.”

Strategisesta intressistä vastaava ministeriö

Puolustusministeriö

LEIJONA CATERING OY

Valtion omistus: 100 %

Toimiala: ravitsemispalvelujen tuottaminen sekä muu siihen liittyvä liiketoiminta

Strategisen intressin määrittely:

”Strateginen intressi on turvata puolustusvoimien toiminta tuottamalla tarvittavat ravitsemispalvelut kaikissa oloissa.”

PATRIA OYJ

Valtion omistus: 100,0 %

Toimiala: puolustusvälineiteollisuuden sekä muun puolustusvalmiutta ylläpitämistä palvelevan tuotannon sekä niihin liittyvän tai niiden yhteyteen soveltuvan liiketoiminnan harjoittaminen

Strategisen intressin määrittely:

"Strateginen intressi on turvata puolustusvoimien toiminta tuottamalla välttämättömiä puolustustarvikkeita ja palveluja kaikissa oloissa."

Strategisesta intressistä vastaava ministeriö

[Työ- ja elinkeinoministeriö](#)

FINGRID OYJ

Valtion omistus: 53,1 % (67,7 %, jos mukaan lasketaan VER:n osakehankinta 2014)

Toimiala: sähkömarkkinalain mukainen kantaverkkotoiminta ja siihen liittyvä järjestelmävastuu

Omistajaohjauksesta vastaava ministeriö: Valtiovarainministeriö

Strategisen intressin määrittely:

"Strategisena intressinä on sähkön siirron ja sähköjärjestelmän toimivuuden ja häiriöttömyyden turvaaminen kaikissa olosuhteissa."

FORTUM OYJ

Valtion omistus: 50,8 % (pörssinoteerattu)

Toimiala: sähkön, lämmön ja kaasun tuotanto, hankinta, siirto, jakelu ja myynti

Strategisen intressin määrittely:

"Strateginen intressi on sähköntuotannon riittävyyden varmistaminen myös poikkeusolosuhteissa."

GASUM OY

Valtion omistus: 100,0 %

Toimiala: maakaasun hankinta, kuljetus, jakelu ja myynti sekä toiminta, jolla pyritään lisäämään maakaasun käyttöä

Strategisen intressin määrittely:

"Strateginen intressi on varmistaa kaasun siirron ja kaasujärjestelmän toimivuus kaikissa olosuhteissa."

MOTIVA OY

Valtion omistus: 100 %

Toimiala: energiansäästöön ja uusiutuvien energialähteiden käytönedistämiseen liittyvien konsultointi-, tiedotus- ja koulutuspalveluiden tuottaminen sekä kansallinen ja kansainvälinen projektitoiminta

Strategisen intressin määrittely:

"Strategisena intressinä on varmistaa puolueettomat asiantuntijapalvelut energiatehokkuuden, uusiutuvan energian ja resurssitehokkuuden edistämiseksi."

NESTE OYJ

Valtion omistus: 50,1 % (pörssinoteerattu)

Toimiala: öljyn ja kaasun tuotanto, öljy-, energia- ja kemianteollisuus ja kauppa

Strategisen intressin määrittely:

”Strategisena intressinä on valtakunnallisen polttoainehuollon turvaaminen huoltovarmuusnäkökohdat huomioon ottaen.”

VAPO OY

Valtion omistus: 50,1 %

Toimiala: turveteollisuus, energian, kasvualustojen ja turvejalosteiden tuotanto ja kauppa

Strategisen intressin määrittely:

”Strategisena intressinä on varmistaa kotimaisten polttoaineiden saatavuus energiatuotantoon kaikissa olosuhteissa.”

Strategisesta intressistä vastaava ministeriö

[Valtiovarainministeriö](#)

SUOMEN RAHAPAJA OY

Valtion omistus: 100 %

Toimiala: metalliteollisuus

Strateginen intressi poistunut

Liite 2

Palkitseminen

Merkittävät muutokset

Yhtiöt kuvaavat yhtiökokouksissa palkitsemispolitiikan ja perustelevat toteutuneen tulospalkitsemisen	Pörssiyhtiön johtoa ja henkilöstöä kannustetaan ostamaan oman yhtiön osakkeita
Muuttuvan palkitsemisen yhteenlasketulla kokonaismäärällä on maksimiraja, jonka sisällä yhtiön hallitus päättää lyhyen ja pitkän aikavälin palkitsemisesta	Yhtiöiden johdon irtisanomiskorvauksia pienennetään

Johdon ja henkilöstön palkitseminen on yhtiön hallituksen työkalu, jolla tavoitellaan yhtiön arvonnousua. Kun yhtiön johtoa ja työntekijöitä palkitaan yhtiön arvoa pitkällä aikavälillä kasvattavien tavoitteiden saavuttamisesta, heidän ja omistajan etu on yhteinen. Hyvin suunniteltu palkitseminen perustuu yhtiön kannalta olennaisiin mittareihin ja ohjaa toimintaa haluttuun suuntaan.

Valtio-omisteisten yhtiöiden on kyettävä palkkaamaan johtoa ja henkilöstöä kilpailukykyisin ehdoin. Valtion omistus ei voi luoda yhtiöille eri oikeuksia tai etuja, kuten ei myöskään ylimääräisiä vaatimuksia tai rajoitteita yksityisiin yrityksiin verrattuna. Valtio edellyttää omistajana aina, että palkitseminen on kohtuullista ja oikeudenmukaista.

Tämä palkitsemiskannanotto kuvaa ne puitteet, jotka valtio-omistajan mukaan määrittävät hyvää palkitsemista. Kannanotto koskee sen antamisen jälkeen laadittuja sopimuksia.

Tällä kannanotolla ei ole vaikutusta hallituksen lakisääteisiin velvollisuuksiin eikä hallituksen vastuuseen muita osakkeenomistajia, sijoittajia ja yhtiön sopimuskumppaneita kohtaan. Kannanoton merkitys on erilainen erityyppisissä yhtiöissä:

Valtion kokonaan omistamissa yhtiöissä kannanotosta ei tule poiketa ilman omistajan etukäteistä hyväksyntää.

Valtioenemmistöisissä noteeraamattomissa yhtiöissä kannanottoa tulee noudattaa, ellei osakkeenomistajien yhteinen etu muuta edellytä.

Valtioenemmistöisissä noteeratuissa yhtiöissä hallituksen edellytetään ottavan kannanoton huomioon osakeyhtiö- ja arvopaperimarkkinalain sekä Helsingin Pörssin sääntöihin sisällytetyn Arvopaperimarkkinayhdistys ry:n laatiman listayhtiöiden hallinnointikoodin muodostamissa rajoissa.

Noteeraamattomissa valtion osakkuusyhtiöissä ja Solidium Oy:n omistukseen kuuluvissa noteeratuissa osakkuusyhtiöissä kannanotto kuvaa yhden merkittävän omistajan käsityksen hyvästä ja hyväksyttävästä palkitsemisesta. Yhtiöiden hallitukset ottavat sen tällaisena huomioon päätöksenteossaan.

Eryristehtäväyhtiön tytär- tai osakkuusyhtiö voi täyttää kaupallisen yhtiön toimintaedellytykset, mikä voidaan huomioida palkitsemisessa.

Eryristehtäväyhtiöiden omistajaohjauksesta vastaavat huolehtivat siitä, että niiden omistajaohjauksessa olevat yhtiöt noudattavat tätä palkitsemisohjetta.

Yhtiön hallituksen rooli

Johdon ja henkilöstön palkitsemisesta päättää yhtiön hallitus. Valtio ei omistajana tee palkitsemista koskevia päätöksiä. Listattujen yhtiöiden osakepalkkiojärjestelmien edellyttämät omien osakkeiden hankinta- ja luovutusvaltuudet hyväksytään yhtiökokouksissa.

Palkitsemisjärjestelmien valmistelun tulee aina olla hallituksen puheenjohtajan ja mahdollisen palkitsemisvaliokunnan vastuulla. Päätöksenteon lähtökohta on, että vain yhtiöstä riippumattomat hallituksen jäsenet voivat osallistua palkitsemista koskevaan päätöksentekoon.

Yhtiöiden hallitusten vastuulla on, että yhtiöt julkistavat palkitsemisinformaation osakeyhtiö- ja arvopaperimarkkinain sekä Arvopaperimarkkinayhdistys ry:n hallinnointikoodin mukaisesti.

Valtio-omistaja odottaa, että yhtiöiden hallitukset kuvaavat yhtiökokouksissa yhtiökoh-taisen palkitsemispolitiikan ja perustelevat toimitusjohtajan toteutuneen tulospalkitsemisen sekä yhtenä kokonaisuutena johtoryhmän toteutuneen tulospalkitsemisen. Valtio-omistaja edellyttää, että jos valtion enemmistöomisteisella yhtiöllä on enemmistöomisteisia tytäryhtiöitä, on näiden johdon palkitseminen raportoitava vastaavalla tavalla valtion suoraan omistaman yhtiön yhtiökokouksessa.

Yhtiön hallitus voi tämän kannanoton puitteissa laatia yhtiöön palkitsemisohjelmia. Kiinteän palkkauksen lisäksi yhtiöissä voidaan käyttää sekä johdon että henkilöstön tulospalkitsemista, joka voi muodostua yhtiön tarpeeseen sopivista elementeistä hallituksen parhaan näkemyksen mukaan.

Valtio-omistaja pitää hyvänä, että palkitsemiskriteerejä asetettaessa yhtiön hallitus huomioi yrityksen kannalta olennaiset yritys vastuun elementit. Palkitsemispäätöksiä tehdessään hallituksen on myös otettava huomioon päätösten vaikutukset yhtiön maineeseen.

Yhtiön hallituksen palkitseminen

Valtio noudattaa hallitusjäsenten palkitsemisessa avoimuuden, kohtuullisuuden ja markkinaehtoisuuden periaatteita. Valtion on kyettävä nimittämään osaavia henkilöitä valtio-omisteisten yhtiöiden hallituksiin. Hallitustyöskentelystä maksettavasta korvuksesta päätettäessä on otettava huomioon yhtiön markkinatilanteen, hallitustyöskentelyn kansainvälisyyden ja omistaja-arvon kasvattamisen vaatimukset. Valtion näkemyksen mukaan hallitustyöskentelystä maksettava korvaus ei ole eläkkeenperusteena olevaa työansiota.

Kiinteä kokonaispalkka

Toimitusjohtajan ja johtoryhmän jäsenten kiinteä palkka tulee määritellä kokonaispalkkana, jossa ovat mukana kaikki työnantajalle kustannuksia aiheuttavat etuudet. Työhön oleellisesti kuuluvat välineet, kuten tietoliikennelaitteet ja -yhteydet, eivät ole osa palkitsemista eikä niistä aiheutuvia kuluja lasketa osaksi kokonaispalkkaa.

Valtion kanta omistajana on, että lisäeläkkeitä ei käytetä palkitsemiseen. Jos yhtiössä on muita omistajia, lisäeläkkeestä päättää yhtiön hallitus. Mahdollisen TyEL-tason ylittävän lisäeläkemaksun on oltava maksuperusteinen. Eläke-etuuksien on perustuttava kiinteään kuukausipalkkaan.

Muuttuva palkitseminen

Kiinteän kokonaispalkan lisäksi maksettavien tulospalkkioiden perusteena olevien tavoitteiden on oltava vaativia ja palkkionsaajan on omalla panoksellaan kyettävä vaikuttamaan tavoitteen saavuttamiseen. Valtion näkemyksen mukaan osakepalkkiojärjestelmät on pyrittävä laatimaan siten, että ne eivät muodosta eläkkeen perusteena olevaa työansiota.

Valtio kannustaa pörssinoteerattujen yhtiöiden johtoa sekä rekrytointitilanteissa että muutoin sijoittamaan omaa varallisuuttaan johtamansa yhtiön osakkeisiin. Valtio pitää hyvänä palkitsemisjärjestelmiä, joissa osa tulospalkkiosta maksetaan yhtiön osakkeina. Valtio ei hyväksy palkitsemisohjelmia, joihin sisältyy optioita tai muita uusien osakkeiden liikkeeseen laskemista edellyttäviä instrumentteja.

Hyväksyttävänä pidettävän muuttuvan palkanosan enimmäismäärä vaihtelee yhtiöryhmittäin. Muuttuvan palkitsemisen on tuettava myös pitkäjänteistä sitoutumista.

Pörssiyhtiöt ja niihin rinnastettavat listaamattomat yhtiöt

Tavoitteiden mukainen muuttuvan palkitsemisen yhteenlaskettu kokonaismäärä on vuosittain enintään 50 prosenttia palkkionsaajan kiinteästä vuosipalkasta. Jos yhtiön ja palkkionsaajan suoritus on poikkeuksellisen hyvä, voi maksettavien palkkioiden yhteenlaskettu enimmäismäärä olla vuosittain enintään 120 prosenttia kiinteästä vuosipalkasta.

Valtioneuvoston kanslian omistajaohjausosasto toteaa tarvittaessa, mitkä listaamattomat yhtiöt ovat pörssiyhtiöihin rinnastettavia yhtiöitä. Ohjeen antamisajankohtana tällaisia yhtiöitä ovat Altia Oyj, Ekokem Oyj, Nordic Morning Oyj, Patria Oyj ja Posti Group Oyj.

Kaupallisesti toimivat listaamattomat yhtiöt

Tavoitteiden mukainen muuttuvan palkitsemisen yhteenlaskettu kokonaismäärä on vuosittain enintään 40 prosenttia palkkionsaajan kiinteästä vuosipalkasta. Jos yhtiön ja palkkionsaajan suoritus on poikkeuksellisen hyvä, voi maksettavien palkkioiden yhteenlaskettu enimmäismäärä olla vuosittain enintään 80 prosenttia kiinteästä vuosipalkasta.

Erityistehtäväyhtiöt

Tavoitteiden mukainen muuttuvan palkitsemisen yhteenlaskettu kokonaismäärä on vuosittain enintään 15 prosenttia palkkionsaajan kiinteästä vuosipalkasta. Jos yhtiön ja palkkionsaajan suoritus on poikkeuksellisen hyvä, voi maksettavien palkkioiden yhteenlaskettu enimmäismäärä vuosittain olla enintään 30 prosenttia kiinteästä palkasta.

Valtioneuvoston kanslian omistajaohjausosasto toteaa tarvittaessa, mitkä erityistehtäväyhtiöt ovat kaupallisesti toimiviin listaamattomiin yhtiöihin rinnastettavia yhtiöitä. Ohjeen antamisajankohtana tällaisia yhtiöitä ovat Alko Oy, Finavia Oyj ja perustettava rahapeliyhtiö.

Kaikkiin lisäpalkkioihin on liitettävä ehdot, joilla ne voidaan hallituksen yksipuolisella päätöksellä peruuttaa, niitä voidaan lykätä tai niitä voidaan kohtuullistaa tarvittaessa.

Muut kuin tulokseen perustuvat lisäpalkkiot voivat olla perusteltuja poikkeuksellisissa muutos- ja kriisitilanteissa yhtiön edun niin vaatiessa. Tällaiset palkkiot eivät saa johtaa tulospalkkioiden enimmäismäärien ylittymiseen. Tällaisista palkkioista päättää yhtiön hallitus osana johdon ja henkilöstön kokonaispalkitsemista yhtiön edun mukaisesti.

Palkitsemisen tulee olla oikeudenmukaista siten, että johdon lisäksi myös henkilöstöä palkitaan yhtiön menestyksestä joko henkilöstörahastojen kautta tai muutoin.

Valtio-omisteisten yhtiöiden tytär- ja osakkuusyhtiöiden palkitsemisessa toteutetaan tämän kannanoton periaatteita huomioiden päätöksenteossa yhtiökohtaiset tarpeet esimerkiksi kaupallisuuteen tai erityistehtävään liittyen.

Toimitusjohtajan irtisanomiskorvauksia pienennetään

Johtajasopimuksessa sovittavan eläkeiän tulee olla työeläkelainsäädännön mukainen.

Johtajasopimuksessa sovittavien sopimuksen irtisanomista ja purkamista koskevien ehtojen on oltava kohtuullisia. Valtio pitää hyvänä, että erokorvaus ei milloinkaan ylitä mahdollisesti sovittavan kilpailurajoitteen pituuden mukaista kiinteää korvausta.

Valtion näkemyksen mukaan uusissa sopimuksissa pörssiyhtiöissä ja pörssiyhtiöihin rinnastettavissa listaamattomissa yhtiöissä irtisanomisajan palkan ja erokorvauksen yhteenlaskettu suuruus ei saisi ylittää 12 kuukauden kiinteää palkkaa. Muissa kuin

pörssiyhtiöissä korvaus ei saisi ylittää 6 kuukauden kiinteää palkkaa.

Valtioneuvoston kanslian omistajaohjausosasto toteaa tarvittaessa, mitkä listaamattomat yhtiöt ovat pörssiyhtiöihin rinnastettavia yhtiöitä. Ohjeen antamisajankohtana tällaisia yhtiöitä ovat Altia Oyj, Ekokem Oyj, Nordic Morning Oyj, Patria Oyj ja Posti Group Oyj.

Liite 3

Yhteiskuntavastuu jokaisen valtionyhtiön perusarvoksi

Merkittävät muutokset

Uusi erillinen kannanotto yhteiskuntavastuusta

Yhtiöt raportoivat maakohtaisesta verojalanjäljestään, aggressiivinen verosuunnittelu ei ole hyväksyttyä

Yhtiöt raportoivat yhtiökokouksille mitattavien yhteiskuntavastuutavoitteiden saavuttamisesta

Arvot muodostavat maaperän, mihin kaikki yrityksen päätöksenteko perustuu. Valtionyhtiöiden on näytettävä esimerkkiä arvojohtamisesta ja yhteiskuntavastuusta osana yritykselle määritettyjä arvoja. Yhteiskuntavastuun kantaminen lähtee periaatteesta, että yritys osana yhteiskuntaa pärjää sitä paremmin, mitä paremmin ympäröivä yhteiskunta voi.

Gloaalissa taloudessa on tärkeää, että valtion omistamat yhtiöt rakentavat kilpailukykyään pitkäjänteisesti. Yhtenä osana pitkäjänteisen kilpailukykyyn kasvattamista on myös yhteiskuntavastuun kantaminen. Hyvänä yrityskansalaisena yritys osaltaan varmistaa yhteiskunnan pitkäjänteisen kehittymisen ja uudistumisen.

Yrityksen tulee ottaa päätöksenteossaan taloudellisten tekijöiden lisäksi huomioon myös toiminnan sosiaaliset ja ympäristölliset vaikutukset. Henkilöstön edustus yhtiön hallintoelimissä pitää turvata tavalla, joka mahdollistaa paikallisen sopimisen.

Kestävän kehityksen pohjalta määriteltyjen toimintaperiaatteiden noudattamista valvotaan ja tarpeen vaatiessa ryhdytään korvaaviin toimenpiteisiin. Yritysten täytyy kyetä toimimaan hyvinä yrityskansalaisina kaikissa toimintamaissaan.

Vaatimukset yrityksille

Valtio-omistaja odottaa yrityksiltä yritys vastuun vahvaa integroimista liiketoimintaan sekä tavoitteellista yritys vastuun johtamista, mikä perustuu yritysten olennaisten asioiden tunnistamiseen. Yritys vastuun johtamisen järjestämisestä ja integroimisesta osaksi liiketoimintaa vastaa yhtiön hallitus.

Valtion kokonaan omistamat ja enemmistöomisteiset yritykset raportoivat yhtiökokouksissa asettamiensa mitattavien yritys vastuutavoitteiden saavuttamisesta, tehdyistä toimenpiteistä tavoitteiden saavuttamiseksi sekä seuraavien vuosien tavoitteista. Samoin valtio-omistaja edellyttää, että yhtiöt raportoivat yritys vastuusta vuosikertomuksessaan. Raportoinnin olisi hyvä integroitua yhä enemmän osaksi muuta liiketoiminnan raportointia.

Osana yritysvastuuraportointia valtio-omistaja edellyttää, että yritykset raportoivat verojalanjäljestään maakohtaisesti. Peruseriaate on, että verot maksetaan siihen valtion, jonne ne liiketoiminnan perusteella kuuluu maksaa. Aggressiivinen verosuunnittelu ei ole hyväksyttyä. Aggressiivisella verosuunnittelulla tarkoitetaan keinotekoisien toimintojen tai rakenteiden käyttämistä, jotka tähtäävät kokonaan verottomiin tilanteisiin tai siirtohintojen vääristely, jossa tulo kohdistuu matalan verotuksen maihin voimassa olevien siirtohintasäännösten vastaisesti.

Omistajaohjausosasto on 1.10.2014 toimittanut enemmistöomisteisille yhtiöille ohjeistuksen maakohtaisesta veroraportoinnista. Omistajaohjausosaston johdolla laaditaan kaikkia valtio-omisteisia yhtiöitä koskeva yhtenäinen veroraportointiohjeistus huomioiden Euroopan komission vaatimukset.

Yritysten on huomioitava ihmisoikeudet vastuullisesti ja läpinäkyvästi sekä omassa toiminnassaan että alihankintaketjuissaan YK:n yrityksiä ja ihmisoikeuksia koskevien periaatteiden mukaisesti. Eri sidosryhmillä on oltava luotettava tapa tuoda yritysjohtoon tietoon mahdolliset ihmisoikeusloukkaukset.

Osana olennaisten asioiden tunnistamista yritysten on tunnistettava liiketoiminnan yritysvastuuriskit sekä omassa toiminnassaan että arvoketjussa ja liitettävä yritysvastuuriskit osaksi riskienhallintajärjestelmää.

Parhaimmillaan vastuullinen yritystoiminta avaa uusia liiketoimintamahdollisuuksia, jotka yritysten tulee hyödyntää.

Hyvät käytännöt

Valtio-omistaja pitää hyvänä, että yritykset hyödyntävät toiminnassaan kansainvälisesti tunnustettuja yritysvastuun ohjeita ja periaatteita. Tällaisia ovat muun muassa OECD:n toimintaohjeet monikansallisille yrityksille, YK:n Global Compact -aloite, ISO 26000 -yhteiskuntavastuustandardi ja YK:n yrityksiä ja ihmisoikeuksia koskevat ohjaavat periaatteet.

YK:n kestävän kehityksen toimintaohjelman toteuttamiseksi (Agenda 2030) Suomen hallitus valmistelee kansallisen kestävän kehityksen toimintasuunnitelman. Yksi keino toimintasuunnitelman toteuttamiseen on kestävän kehityksen yhteiskuntasitoutus. Se on Suomen kansallinen linjaus kestävästä kehityksestä ja samalla toimintaan vievä työkalu. Valtio pitää hyvänä, että yhtiöt hyödyntävät yhteiskuntasitoutumusta ja tekevät oman toimenpidesitoumuksen liiketoimintatarpeiden ja -vaatimusten puitteissa (ym.fi/sitoutus2050, vnk.fi/kestavakehitys, kestavakehitys.fi).

Kestävän kehityksen toimintasuunnitelma muodostuu kahdeksasta valinnaisesta sitoumuksesta, jotka ovat: yhdenvertaiset mahdollisuudet hyvinvointiin, vaikuttavien kansalaisten yhteiskunta, työtä kestävästi, kestävät yhdyskunnat ja paikallisyhteisöt, hiilineutraali yhteiskunta, resurssiviisas talous, luonnon kantokykyä kunnioittavat elämäntavat ja luontoa kunnioittava päätöksenteko.